

Jaana Ojala

VAUVARYHMÄN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN RAUMAN
LASTENSUOJELUSSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

VAUVARYHMÄN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN RAUMAN
LASTENSUOJELUSSA

Ojala, Jaana
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Syksy 2018
Ohjaaja: Ahosmäki, Merja
Sivumäärä: 37
Liitteitä: 0

Asiasanat: varhaislapsuus, varhainen vuorovaikutus, kiintymyssuhde, vertaistuki, lastensuojelu

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Opinnäytetyön tarkoituksena on teemahaastatteluiden avulla selvittää osallistuneiden äitien sekä ohjaajien kokemuksia ja kehittämisajatuksia vauvaryhmästä. Vastausten avulla pyrin löytämään ajatuksia ja keinoja, kuinka kehittää Rauman lastensuojelun vauvaryhmän toimintaa.

Vauvaryhmä on yksi Rauman lastensuojelun avohuollon tukitoimia, mitä järjestetään Rauman perhetukikeskuksen perhetyön tiloissa. Vauvaryhmään osallistui lastensuojelun asiakkaita, alle 1-vuotiaita lapsia äitiensä kanssa. Vauvaryhmää on toteutettu aiemmin kaksi kertaa vuosien 2013-2015 aikana.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu lapsen ensimmäisen elinvuoden kehitysvaiheista, varhaisesta vuorovaikutuksesta, kiintymyssuhteesta, ihmisten keskeisestä vertaistuesta sekä lastensuojelusta.

Tutkimustuloksissa käy ilmi, että vauvaryhmässä oli monia hyviä puolia. Äidit osallistuivat mielellään lapsiensa kanssa ryhmään ja kokivat osallistumisen helpoksi. Äidit saivat ryhmästä uudenlaista sisältöä arkeen sekä kokivat ryhmän hyödylliseksi, kun opittuja lauluja ja leikkejä sovellettiin myös kotona. Ryhmän avulla äidit pystyivät luomaan uusia sosiaalisia suhteita ja lapset saivat ikäistänsä seuraa. Esille nousseita kehittämisajatuksia olivat vauvaryhmän toiminnan mainostaminen sekä ryhmän kokoon saaminen. Lisäksi esille nousseita kehitysjatuksia olivat tapaamisten laajuus ja hyödynsaanti.

DEVELOPING THE BABY GROUP ACTIVITY IN RAUMA'S CHILD PROTECTION

Ojala, Jaana

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in social services

Autumn 2018

Number of pages: 37

Appendices: 0

Keywords: babyhood, early interaction, attachment, peer support, child protection

The thesis is a qualitative research. The purpose of the thesis is to find out the experiences and development ideas of the mothers and mentors involved in the baby group through theme interviews. By means of the answers, I try to find ideas and ways to develop the activities of the Rauma's child protection baby group.

The baby group is one of Rauma's child welfare support services, which is arranged at the Rauma's Family Center family work. The baby group took part in child protection clients, children under one year of age with their mothers. The baby group has been implemented twice earlier in 2013-2015.

The theoretical framework of the thesis consists of the development phases of the child's first year, early interaction, attachment, peer support for peoples and child protection.

The research results show that the baby group had many good points. Mothers were happy to participate in the group with their children and they felt that participation was easy. Mothers received a new kind of content in their lives from the group, and they found the group useful when they could use the learned songs and games at home. With the group, mothers were able to create new social relationships and the children got their other ages to follow. The development ideas that came up were the promotion of the activity of the baby group and the gathering of the group. Other emerging development ideas were also the number and value of group meetings.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	VARHAISLAPSUUS	7
2.1	Lapsen ensimmäinen elinvuosi	7
2.2	Fyysinen kehitys	8
2.3	Kognitiivinen kehitys.....	8
2.4	Persoonallisuuden kehitys.....	9
2.5	Sosiaalinen kehitys.....	9
3	VUOROVAIKUTUS	10
3.1	Varhainen vuorovaikutus	10
3.2	Lapsen sosiaaliset taidot	10
4	KIINTYMYSSUHDE	12
4.1	Kiintymyssuhdeteoria	12
4.2	Turvallinen kiintymyssuhde.....	13
4.3	Turvaton kiintymyssuhde.....	14
5	VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	16
5.1	Vertaistuki.....	16
5.2	Lastensuojelun asiakkuus, tarkoitus ja tehtävä	18
6	VAUVARYHMÄN TOIMINNAN SISÄLTÖ	19
6.1	Toiminnan suunnittelu	19
6.2	Mainostaminen ja ilmoittautuminen	20
6.3	Ryhmän tavoite ja ohjaajan rooli	20
6.4	Ryhmän koko, aika ja tila	21
6.5	Toiminnan sisältö.....	21
7	TUTKIMUS- JA AINEISTONKERUUMENETELMÄT	22
7.1	Opinnäytetyön tehtävä ja toteutus.....	22
7.2	Työelämäyhteys	22
7.3	Tutkimusmenetelmä.....	23
7.4	Aineiston analyysi.....	25
7.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	26
8	TUTKIMUSTULOKSET	27
8.1	Osallistuminen	29
8.2	Vaikuttaminen.....	29
8.3	Kehittäminen.....	31
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	32
	LÄHTEET.....	36

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on haastatteluiden avulla selvittää osallistuneiden äitien sekä ohjaajien kokemuksia ja kehittämisajatuksia vauvaryhmästä. Vastausten avulla pyrin löytämään ajatuksia ja keinoja, kuinka kehittää Rauman lastensuojelun vauvaryhmän toimintaa. Vauvaryhmä on tarkoitettu alle 1-vuotiaille lastensuojelun asiakkaille sekä heidän vanhemmilleen. Valitsin aiheeksi vauvaryhmän toiminnan kehittämisen, sillä vertaisryhmät, varhaislapsuus ja varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen kiinnostavat minua. On mielestäni tärkeää tukea lapsen ja vanhemman välistä turvallista kiintymyssuhdetta heti lapsensyntymästä saakka, joten tämän kaltaiselle ryhmälle, erityisesti lastensuojelun asiakkaille, on tarvetta.

Vastaavaa vauvaryhmää on järjestetty Rauman lastensuojelun asiakkaille kaksi kertaa vuosien 2013–2015 aikana. Vauvaryhmää on pidetty tärkeänä ja anteliaana, joten sille on selvää tilausta. Olin vauvaryhmän toiminnan suunnittelussa ja toiminnassa mukana. Tarkoituksena oli kerätä osallistujien sekä työntekijöiden kokemuksia teemahaastatteluiden avulla. Toiveena on, että kehittämisen avulla saataisiin selville toiminnan vaikuttavuutta, vauvaryhmää laajennettaisiin sekä vakiinnutettaisiin Rauman lastensuojelun toimintaan.

Ammatillisen kehittymisen kannalta pidin tärkeänä, että pääsin mukaan tämän kaltaiseen toimintaan sekä haastattelemaan asiakkaita ja ohjaajia. Haluan olla mukana auttamassa, tukemassa sekä havainnoimassa vanhempien ja lasten välisten, turvallisten vuorovaikutussuhteiden luomisessa. Toivon että saan itselleni tästä ryhmätoiminnan kehittämisestä työkaluja tulevaisuutta varten.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka toteutan teemahaastatteluina äideille sekä työntekijöille. Opinnäytetyössä keskityn alle 1-vuotiaisiin lapsiin ja heidän vanhempiinsa sekä ryhmän vetäjiin. Ryhmään otetaan 3-6 lasta ja jokaiselle yksi vanhempi, tässä tapauksessa äiti. Valitsimme äidin toiseksi vanhemmaksi, sillä

todennäköisemmin äiti on lapsen kanssa kotona ja hänen mahdollista saada vertaistukea toisilta äideiltä. Olen ohjaajien mukana ideoimassa ja suunnittelemassa vauvaryhmää.

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat varhaislapsuus, kiintymyssuhde, varhainen vuorovaikutus sekä vertaistuki. Vauvaryhmän tavoitteena on tukea lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta ja varhaista vuorovaikutussuhdetta. Tavoitteena myös tukea lapsen normaalia kehitystä ja antaa vertaistukea vanhemmille.

2 VARHAISLAPSUUS

Varhaislapsuus ajoittuu lapsen syntymästä noin kuuden vuoden ikään. Kehitys joka tapahtuu varhaislapsuuden aikana, on perustana myöhemmin opittaville taidoille ja tiedoille. Alle 3-vuotiaan aivojen muovautuvuus ja uusien asioiden omaksuminen on poikkeuksellisen suurta. Vaikka pieni lapsi on ensimmäisten elinkuukausiensa ajan valvetilassa suhteellisen vähän aikaa, oppii hän silti koko ajan jopa nukkuessaan. Lapsen luottamus häntä hoitaviin aikuisiin tuo lapselle perusturvallisuuden tunteen, mikä luo hyvää pohjaa uuden oppimiselle ja ympäristön tutkimiselle. Lapsen varhaisen ympäristön merkitys on suuri, sillä se suuntaa lapsen mielenkiinnon kohteita ja käyttäytymistä. (Nurmi, ym. 2014, 22–23.)

2.1 Lapsen ensimmäinen elinvuosi

Lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana lapsen kehitys etenee suurin askelin jokaisen oman yksilöllisen tahdin mukaisesti. Kun lapsi syntyy, on hän motorisesti varsin kehittymätön. Jo parin kuukauden iässä lapsi kannattelee päätään, ja pian tämän jälkeen lapsi kääntyy mahalleen, tavoittelee esineitä ja vie niitä suuhunsa. Puolen vuoden iässä lapsi useimmiten on oppinut kääntymään selinmakuulta kyljelleen ja siitä pian vatsalleen. Lapsen ensimmäisen elinvuoden jälkipuoliskolla kehittyvät ryömiminen, konttaaminen, istuminen tuetta sekä tukea vastaan nouseminen. Keskimäärin puolentoista vuoden iässä lapsi oppii kävelemään sekä seisomaan tuetta. Lapsen hienomotoriset taidot kehittyvät huimaa vauhtia ensimmäisen puolen vuoden jälkeen siten, että vuoden ikäisenä lapsi harjoittelee jo itse lusikan käyttöä. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 179-180.)

Vauva nukkuu syntymänsä jälkeen suurimman osan päivästä ja valveillaolo pitenee sitä mukaan, kun vauva kasvaa. Pienet lapset eivät itse pysty rakentamaan vuorokausirytmää vaan tarvitsevat siihen aikuista. Myös tunne- ja vireystilojen säätely eivät onnistu ilman toista ihmistä. Vauvan havaitseminen on moniaistista syntymästä saakka ja vauva pystyy matkimaan näkemäänsä. Pienellä lapsella on valmius oppia sekä muistaa syntymästä saakka, kuten erottelemaan ääniä, muotoja ja liikkeitä. Jo muutaman

vuorokauden ikäinen vauva pystyy erottamaan äitinsä äänen ja ulkomuodon muista aikuisista sekä suosimaan tuttuja ihmisiä. (Silvén 2010, 52-53.)

2.2 Fyysinen kehitys

Sekä perintötekijät että elinympäristö säätelevät lapsen fyysistä kasvua. Raskauden aikana myös kohdun olot vaikuttavat lapsen kasvuun. Jos lapsi esimerkiksi kärsii sikiössä ravinnon vähäisyydestä saattaa hänen kasvunsa hidastua. Perheen sosiaalisella asemalla on myös vaikutusta esimerkiksi lapsen ravinnon laatuun. Lapsen kasvua seurataan erilaisilla mittauksilla, kuten pituuden ja painon mittauksilla. Lapsen kasvua verrataan normaaleihin viitearvoihin, jotka ollaan saatu mittaamalla monia lapsia ja muodostamalla näistä keskimääräiset kasvukäyrät. Kun lapsi kasvaa, hänen ruumiinosien keskinäiset suhteet muuttuvat kasvun aikana. (Ojanen, Ritmala, Silvén, Vihunen & Vilén 2009, 120-121.)

Lapsen fyysiseen kehitykseen liittyy myös motorinen kehitys, jolla tarkoitetaan liikkeiden kehitystä. Motorinen kehitys liittyy keskushermoston, lihaksiston ja luuston kehitykseen. Lapsi harjoittaa motorisia taitojaan oma-aloitteisesti jo hyvin pienestä alkaen. Kuitenkin motorinen kehitys vaatii aina liikkeisiin tarvittavien osien kypsymistä. (Ojanen, Ritmala, Silvén, Vihunen & Vilén 2009, 123.)

2.3 Kognitiivinen kehitys

Lapsen kognitiivinen kehitys pitää sisällään ajattelun, muistin, havaitsemisen, oppimisen sekä kielen. Kognitiivinen kehitys on lapsen tiedon käsittelyä sekä sen kehitystä. Pieni lapsi tutustuu maailmaan havaintojensa avulla. Lapsen ensimmäinen elinvuosi on kognitiivisen kehityksen havaintojärjestelmän rakentamista, jolloin lapsi havainnoi aistiensa avulla maailmaa ja oppii hiljalleen yhdistämään havainnoimiaan asioita. Pieni lapsi kertoo omista ajatuksistaan muun muassa ilmeillään, eleillään, itkullaan sekä jokeltelullaan. (Ojanen, Ritmala, Silvén, Vihunen & Vilén 2009, 134-135.)

Ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa kielen kehityksellä on tärkeä sija. Vastasyntynyt lapsi reagoi puheeseen ja kykenee rauhoittumaan sikiöaikana tutuksi tulleiden äänien avulla. Kahden kuukauden iässä lapsi on kiinnostunut hoitajiensa ilmeistä sekä eleistä sekä hakee kontaktia mm. itkun avulla. Puolen vuoden isässä lapsi joteltelee ja yrittää aktiivisesti kommunikoida. Lapsi pyrkii tulkitsemaan aikuisen puhetta äänensävyjen perusteella. Noin kahdeksan kuukauden iässä lapsi yrittää jäljitellä ääniteitä sekä tavuja ja tunnistaa joitakin aikuisen käyttämiä sanoja. (Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen & Vilén 2009, 135.)

2.4 Persoonallisuuden kehitys

Ihmisen persoonallisuutta kuvataan muun muassa kehon rakenteen, luonteenpiirteiden, temperamentin, minäkäsityksen sekä keskushermoston toiminnan kautta. Hoitajan kyky olla vuorovaikutuksessa lapsen kanssa säätelee sitä, kuinka vastasyntyneestä asti lapsen temperamentti alkaa muokkautua. Pienillä lapsilla on temperamenttieroja, joilla tarkoitetaan pysyviä luonteenpiirteitä, persoonallisuuteen liittyviä luonteenpiirteitä ja tunnereaktioiden tyyppisiä sekä voimakkuutta. (Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen & Vilén 2009, 144.)

2.5 Sosiaalinen kehitys

Sosiaalinen kehitys liittyy tiiviisti yhteen minä-käsityksen sekä tunne-elämän kehityksen kanssa. Sosiaalisen kehityksen tarkkailun painopisteenä on yksilötason sosialisatiossa sekä vuorovaikutustaidoissa. Sosialisatiolla tarkoitetaan ihmisen oman kulttuurinsa arvojen, normien, asenteiden sekä käyttäytymismallien hyväksymistä ja omaksumista. Lapsen ympäröimä kulttuuri määrittelee, millaista sosiaalista kehitystä pidetään sopivana. Lapsen sosiaalinen kehitys muodostuu suhteessa hänen ympäröimään maailmaan. (Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen & Vilén 2009, 166.)

3 VUOROVAIKUTUS

3.1 Varhainen vuorovaikutus

Vauva on sosiaalinen olento, joka on riippuvainen muista ihmisistä. Varhainen vuorovaikutus muovaa ihmisen toimintatapoja, tunnekokemuksia sekä kehon toimintoja. Lapsen ensimmäiset ikävuodet ovat kehityksessä merkittäviä, sillä kehon järjestelmät ovat vielä muotoutumassa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 27.) Hyvin toimiva vuorovaikutus niin vanhempien kuin sisarusten välillä edellyttää vastavuoroisuutta. Vauvan vuorovaikutustaidot ja –halu ilmaista itseään kehittyi, kun toinen ihminen mukautuu vauvan huomion kohteeseen sekä erilaisiin tunnetiloihin. (Silvén 2010, 55.)

Kun vauva syntyy, on hän monella tapaa avuton ja pitkän ajan täysin riippuvainen hoitajistaan. Vauvalla on avuttomuudestaan huolimatta alusta alkaen kyky kiinnittymiseen sekä vuorovaikutukseen. Varhainen vuorovaikutus on lapsen elämän, kasvun ja kehityksen mahdollistajia. Ennustettava ja turvallinen suhde aikuisiin hoivaajiin toimii elämän kivijalkana, jonka varaan lapsi rakentaa elämässä selviytymisen kannalta tärkeitä tietoja ja taitoja. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 179.)

Pieni vauva pystyy ilmaisemaan mielihyvää sekä mielihyvää. Arjen hetkistä pystyy kertomaan kuinka vanhempi ja vauva tulevat toimeen keskinäisessä suhteessa kotona sekä mitä ongelmia suhteessa ilmenee. Sitä mukaan kun vauvan motoriikka kehittyi, pystyy hän yhä enemmän kohdentamaan tarkkaavaisuuttaan samaan kohteeseen pidempään. (Silvén 2010, 54, 56.)

3.2 Lapsen sosiaaliset taidot

Lapsen sosiaalisten taitojen kehittyminen alkaa syntymän jälkeen vauvan omien läheisten tarkasteluna sekä heidän ilmeiden matkimisena. Lapsen ensimmäinen hymy tulee n. kuukauden iässä jonka jälkeen katsekontaktin luomisesta tulee tarkoituksenmukaisempaa. Noin neljän kuukauden iässä lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus monipuolistuu ja vauva alkaa osoittamaan kiinnostusta muita kohtaan. Useimmille lapsille tulee 6-9 kuukauden iässä vierastamisen kausi, joka lapsesta riippuen vaihtelee

kestoltaan ja voimakkuudeltaan. Tällöin lapsi alkaa ymmärtämään oman erillisyytensä huoltajistaan. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 180.)

Lapsen kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana kehitys on nopeampaa kuin koskaan ja se muodostaa persoonallisuuden perusrakenteen, joka toimii kivijalkana myöhemmälle kehitykselle. Jos lapsen kehityksessä on ensimmäisen kolmen vuoden aikana vakavia puutteita, voi hän joutua niistä kärsimään vielä aikuisiällä. Lapselle kehittyy ensimmäisien vuosien aikana tunne omasta minuudesta, ainutkertaisuudesta sekä yksilöllisyydestä. Lapsi oppii kuinka ihmiset toimivat keskenään ja kuinka voi itse säädellä käytöstään sekä mielialaansa tai kuinka reagoida muiden ihmisten mielialoihin ja viesteihin. Jotta lapsi oppii nämä taidot, vaatii se läheistä vuorovaikutusta lapselle tärkeiden hoivaajien kanssa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 21.)

Lapsen ensimmäiset kolme elinvuotta ovat herkkyyksiaikaa. Lapsen saamat hyvät kokemukset ohjelmoivat aivoja vastaanottamaan sosiaalista vuorovaikutusta, kun taas huonot kokemukset hoivasta ohjelmoi lapsen aivoja olemaan jatkuvassa hälytystilassa. Tasapainoinen kehitys antaa lapselle paljon valmiuksia myöhemmälle elämälle. Kiintymyssuhde ja vuorovaikutus lasta hoivaaviin aikuisiin sekä tunnetasolla tärkeisiin aikuisiin ovat lapsen kehitysvaiheen perusta. (Keltikangas-Järvinen 2012, 23-24.)

Lapsen ensimmäinen sosiaalinen taito on kiintymyssuhteen luominen, jolloin lapsi oppii vuorovaikutuksen perusajatuksen, eli miten ihmiset suhtautuvat toisiinsa. Lapsen tehtävä ei kuitenkaan ole itse hankkia sosiaalisia suhteita, vaan aikuisen tulee mahdollistaa se. Turvalliset suhteet ihmisiin on edellytys lapsen kehitykselle, se ei ole lapsen oma kehitystehtävä. Lapsi saa hyvän pohjan myöhemmille ihmissuhteille, kun hän on saanut luotua turvallisen kiintymyssuhteen aikuiseen. Sosiaaliset taidot ja kiintymyssuhde ovat aikuisiällä yhteydessä toisiinsa, ja vaikuttavat ihmisen yksinäisyyteen sekä ystävien määrään. Turvallinen kiintymyssuhde on yhteydessä hyviin sosiaalisiin taitoihin ja läheisiin ystäviin, kun taas turvaton kiintymyssuhde on yhteydessä yksinäisyyteen ja vaikeuteen ylläpitää ystävyssuhteita. (Keltikangas-Järvinen 2012, 39-40.)

Vauva kehittää vastavuoroisuuden taitoa niin äidin kuin isänkin kanssa. Vastavuoroisuus voi kuitenkin rikkoutua helposti, jos aikuinen ei pysty mukautumaan vauvan toimintaan. Vauva tallentaa muistiinsa havaintoja vanhempiensa antamasta hoivasta ja

huolenpidosta sekä muista arjen asioista kuten puhutusta kielestä. Pienen lapsen käsitteitä hänestä itsestä, toisista ja hoivasuhteesta rikastuttaa se, että lapsi on saanut kokemuksia toisen ihmisen läsnäolosta sekä läheisyydestä. (Silvén 2010, 58.)

Pieni vauva pystyy havaitsemaan eri kielten äänteellisiä yksiköitä sekä erottamaan oman kotona puhuttavan kielensä muista kielistä. Puhumaan oppiminen alkaakin puheen erilaisten toistuvien piirteiden havainnoinnista. Lapsi oppii oman äidinkielen vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Lapsen perheenjäsenet antavat hänelle oppitunteja muokkaamalla toimintansa sekä puheensa pienen lapsen taitoihin. Lapsen varhaiset kokemukset läheisessä suhteessa toiseen ihmiseen muodostaa kasvualustan myöhemmälle puhekielen kehitykselle, (Silvén 2010, 58-61.)

4 KIINTYMYSSUHDE

Lapsen sosiaalinen kehitys alkaa jo silloin, kun lapsella ei ole vielä sosiaalisia suhteita. Myöhempien sosiaalisten suhteiden perusedellytykset luodaan jo tässä vaiheessa, ja siihen liittyy lapsen mahdollisuus luoda kiintymyssuhde ensisijaiseen hoitajaan. Tämän luodun kiintymyssuhteen lapsi siirtää aikuisiällä muihin ihmisiin. Kiintymyssuhteessa puhutaan turvattomasta ja turvallisesta kiintymyssuhteesta, ja turvattoman kiintymyssuhteen voidaan jakaa torjuvaan ja välttelevään kiintymyssuhteeseen. (Keltikangas-Järvinen 2010, 153.) Lapsen ensimmäisen elinvuoden keskeisin kehitystehtävä on turvallisen kiintymyssuhteen luominen, mikä luo pohjaa perusluottamukselle. Perusluottamuksella tarkoitetaan sitä, että toiselta ihmiseltä saa hoivaa, lohtua ja turvaa. Yksilöllistyminen alkaa ja itseluottamus lähtee rakentumaan hänen ensimmäisen elinvuotensa aikana. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 181.)

4.1 Kiintymyssuhdeteoria

Kiintymyssuhteella tarkoitetaan sitä, kuinka ihminen alkaa elämänsä ensihetkestä aktiivisesti luoda järjestystä ympäröivään maailmaan. Keskeisimpänä tekijänä on vaarat

ja niiltä suojautuminen. Vauvan on vaarallista jäädä pitkäksi aikaa yksin, ja vauvan avainkysymys onkin kuinka saada läheinen hoivaaja takaisin. Vauva oppii suunnilleen täytettyään yksi vuotta, millä käytöksellä saa hoivaajan takaisin luokseen ja kuinka estää hoivaajaa poistumasta hänen luotaan. Lapsen elämän alussa yksi kiintymyssuhde on ylitse muiden ja se on yleensä suhde äitiin, mutta hän voi olla myös isä tai muu aikuinen. Pieni lapsi ei pysty luomaan kovin montaa kiintymyskohdetta. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 38-39.)

Lapsuusiässä läheisillä ihmissuhteilla ajatellaan olevan pitkäkestoisia vaikutuksia kehityksen kulkuun. Lapsi oppii säätelemään omia tunnetilojaan sekä toimimaan muiden ihmisten kanssa, kun hän on vuorovaikutuksessa vanhemman kanssa. Kun lapsi on pystynyt luomaan turvallisen sekä läheisen suhteen aikuiseen vauvaiässä, on se lisännyt suotuisaa kehityskulkua. Hyvä kiintymyssuhde edistää vanhemman ja lapsen välistä hyvää suhdetta leikki-iässä, myönteisiä sisarusten välisiä suhteita sekä luottamusta vanhempiin, kun lapsi tulee murrosikänsä. Turvallinen kiintymyssuhde auttaa lasta sopeutumaan kodin ulkopuolella järjestettävään hoitoon sekä edistää myönteisen sosiaalisen kehityksen kulkua kaverisuhteissa, (Silvén & Kouvo 2010, 84.)

4.2 Turvallinen kiintymyssuhde

Kun lapsi on turvallisesti kiintynyt, voi hän ottaa helposti kontaktia vanhempiin. Lapsi kykenee stressitilanteissa hakemaan turvaa ja tukea tärkeiltä aikuisilta. Kun lapsi on saanut stressitilanteissa riittävästi läheisyyttä, voi hän jälleen palata leikkeihinsä. Lapsen vanhempi toimii siis turvallisuuden perustana, mikä helpottaa lapsen kykyä tutkia sekä oppia uusia asioita. Kun tunteita ilmaistaan kielellisesti sekä ei-kielellisesti, voi lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus tuottaa molemmille osapuolille iloa. Turvallisesti kiintyneet lapset pystyvät tasapainoisempaan tunteelliseen ilmaisuun verrattuna turvattomasti kiintyneisiin lapsiin. Tasapainoisella emotionaalisella ilmaisulla tarkoitetaan avointa ja tilanteeseen sopivaa ja ymmärrettävää tunteiden ilmaisua. (Rusanen 2011, 63.)

Turvallisen kiintymyssuhteen omaavan lapsen tunneskaala on laajempi kuin turvattomalla. Turvallisesti kiintyneet lapset pystyvät monipuolisemmin ratkaisemaan erilaisia

konflikteja ja tällaiset lapset ovat vähemmän aggressiivisia verrattuna turvattomaan kiintymyssuhteeseen. Turvallinen kiintymyssuhde merkitsee lapselle hyvää sosiaalista kehitystä sekä parempia valmiuksia toimia saman ikäisten lasten kanssa. Hyvä itsetunto sekä itseluottamus ovat yhteydessä turvalliseen kiintymyssuhteeseen. Lisäksi kaaverisuhteiden kannalta, turvallisesta kiintymyssuhteesta vanhempiin on lapselle hyötyä. Lapsen kyky luottaa itseensä ja hyvät itsesäätelytaidot heijastuvat lapsen monille eri elämäalueille. (Rusanen 2011, 63-64, 74.)

4.3 Turvaton kiintymyssuhde

Turvattomassa kiintymyssuhdemallissa kiintymysjärjestelmän toiminta on häiriintynyt. Kun aikuinen ei vastaa lapsen hätään tai hänen tapansa reagoida on epäjohdonmukainen, kehittyy lapselle vähitellen turvaton kiintymyssuhde. Jos aikuinen ei vastaa lapsen hätään tai reagointi hätään on epäsopivaa, lapsi etsii uuden tavan jolla saisi aikuisen hoivaamaan häntä edes vähän. Esimerkiksi jos aikuinen ei siedä lapsensa koväänistä itkua, ja lapsi kohtaa aina aikuisen joka puheillaan, ilmeillään sekä eleillään osoittaa paheksuntaa lasta kohtaa, lapsi muuttaa toimintaansa ja pyrkii näin vaikuttamaan aikuiseen hiljaisuudella, itseään hoivaamalla sekä syrjään vetäytymällä. (Rusanen 2011, 65.)

Turvattomia kiintymyssuhdemalleja on eri muotoja. *Välttelevässä kiintymysmallissa* lapsi kehittää turvallista aikuista korvaavan itsesäätelysystemin, johon lapsi hädän hetkellä turvautuu aikomuksena rauhoitella itseään. Tällaiset lapset ilmaisevat vähemmän hätää pelottavissa tilanteissa, vaikka välttelevästi kiintyneiden on havaittu reagoivan voimakkaammin ja olevan enemmän hädissään verrattuna turvallisesti kiintyneisiin lapsiin. Välttelevän kiintymysmallin kehittäneistä lapsista huolehtivat aikuiset eivät ole pystyneet alun alkaen rauhoittamaan lasta, mahdollisesti sen vuoksi että ei itse ole pystynyt ilmaisemaan tunteitaan. Välttelevässä kiintymysmallissa aikuiset hoivaavat lasta etäältä, jolloin lapsi ei saa hoivaajaansa tarvitsemaansa katsekontaktia eikä fyysisistä läheisyyttä. (Rusanen 2011, 65-66.)

Välttelevästi turvattomassa kiintymysmallissa lapsi pitää etäisyyttä vanhempiinsa, joko fyysisesti tai tunneperäisesti. Edes stressitilanteissa lapsi ei kykene turvautumaan

vanhempia. Lapsen on vaikea vastata vanhemman taholta tulleeseen aloitteeseen ja lapsi tekee myös vähän aloitteita vanhemmilleen. Lapsen ja vanhempien välinen keskustelu sekä vuorovaikutus ovat lyhyttä ja tuntuu rajoittuneelta. Välttelevästi turvattomat lapset eivät ole saaneet avunpyyntöihin eikä aloitteisiin riittävästi apua aikuiselta. Lapset suosivat passiivisuutta ja kätkevät surun sekä vihan sisälleen. *Välttelevästi kiintyneessä kiintymysmallissa* lapset ohjaavat negatiiviset ja stressaavat tunteet erotilanteissa huomion muualle. (Rusanen 2011, 66-67.)

Ristiriitaisessa kiintyneessä kiintymysmallissa läheisyydensäätelyjärjestelmä on lapsella häiriintynyt ja syntynyt kun aikuinen suhtautuu lapsen hätään epäjohdonmukaisesti. Tällöin vanhempi vastaa lapsen hätään epäjohdonmukaisesti joskus rauhoittaen ja joskus taas ei. Ristiriitaisessa kiintymysmallissa vanhempi voi reagoida ainoastaan lapsen voimakkaisiin tunteisiin, jolloin lapsi oppii, että ainut keino vaikuttaa aikuiseseen on ylidramaattinen vaatiminen, itkeminen, komentaminen, huutaminen sekä valittaminen. Kun lapsi saa vihdoon aikuiselta huomiota, voi hän ensin takertua aikuiseseen ja heti perään voi vastustella läheisyyttä. *Ristiriitaisesti turvattomassa kiintymysmallissa* lapsi osoittaa vanhempiaan kohtaan vastahakoisuutta sekä passiivisuutta ja lapset saavat vain satunnaisesti aikuisen huomiota. Lapsi oppii saamaan vanhempien huomion ainoastaan konfliktien avulla, näin ollen lapsi liioittelee tunteita. Lapsi ei pysty hyödyntämään aikuista turvallisuuden perustana. Ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa lapsi on voimakkaasti riippuvainen aikuisesta ja lapsella on heikentynyt kyky itsenäistyä. (Rusanen 2011, 67-68.)

Jäsentymättömästi turvattomassa kiintymysmallissa lapsella ei ole mitään johdonmukaista suunnitelmaa. Jäsentymättömästi turvaton kiintymysmalli kehittyy sellaisissa oloissa, jossa aikuinen on samaan aikaan turvallinen ja pelottava. Koska vanhempi on osoittanut lasta kohtaan suurta vihaa ja vetäytymistä, on lapsi hyvin pelokas ja hämentynyt vanhempien edessä. Jos aikuinen on itse pelon lähde, ei hän pysty vähentämään lapsen pelkoa. Näin ollen lapsi ei kykene kehittämään riittäviä selviytymiskeinoja pelkojensa ja turvattomuutensa hallitsemiseksi. *Jäsentymättömästi kiintyneessä kiintymysmallissa* lapsi voi olla aikuista kohtaan kokemastaan pelosta huolimatta kiintynyt vanhempansa. Lapsi voi olla lojaali vanhempaa kohtaan ja hänen saattaa olla vaikea irrottautua kotoaan, vaikka kotiolot olisivat heikot. Jäsentymätön kiintymys saattaa vaikeuttaa nuoren itsenäistymistä. (Rusanen 2011, 68-69.)

Kontrolloivasti turvattomassa kiintymysmallissa lapsi kontrolloi aikuista huomiota ha-
kevalla, vihamielisellä sekä rankaisevalla tavalla. Lapsen ja vanhemman väliset roolit
ovat kääntyneet päinvastoin. *Muulla tavoin turvattomassa kiintymysmallissa* lapsen
käytös poikkeaa kaikista edellä mainituista turvattomista kiintymyssuhdemalleista.
Myös sekamuodot turvattomista kiintymyssuhdemalleista sijoitetaan tähän tyhmään.
(Rusanen 2011, 69.)

5 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Vanhemmuus muuttaa elämää merkittäväällä tavalla. Oman lapsuuden merkitys ym-
märretään paremmin vanhemmaksi kasvaessa. Vanhempana oleminen on etuoikeus,
lapsista ja perheestä on lupa nauttia, iloita ja olla ylpeä. Vanhemmalla on myös lupa
olla välillä väsynyt, heikko ja ärtynyt, tällöin on hyvä hakea itselleen tukea. On eri
tapoja olla hyvä vanhempi ja siihen vaikuttavat monet eri tekijät. Siihen miten olla
riittävän hyvä vanhempi, vaikuttavat mm. elämäntilanne sekä menneisyys. Vanhem-
man on hyvä olla tietoinen erilaisista kasvatustavoista, perehtyä niiden hyviin sekä
huonoihin puoliin. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut](http://www.mannerheiminlastensuojeluliiton.fi) 2018.)

5.1 Vertaistuki

Vertaistoiminta on kokemuksellista asiantuntijuutta joka arvoja ovat toisen kunnioit-
tamisen ja tasa-arvoisuus. Vertaistoiminta on vapaaehtoistoimintaa, jonka motiivit
voivat olla erilaiset. Sosiaalisten suhteiden kaipuu tai auttamisen halu ovat tyypillisiä
vertaistoiminnan motiiveja. Tämän kaltainen vertaisryhmä voi tarjota ihmiselle hänen
tarvitsemiaan sosiaalisia suhteita, ja mahdollisuuden olla osana yhteisöä, jossa arvos-
tetaan samoja arvoja. Vertaisryhmä voi toimia ihmiselle peilinä, jonka kautta voi oppia
uutta itsestään. Vertaisryhmissä tärkeintä on kokemuksellisen tiedon välittyminen, jota
ei voi saada muualta. Vertaisryhmä voi olla ihmiselle ainut paikka, jossa hän voi il-

maista kaikenlaisia tunteita ja ajatuksia. Jotta ihminen pystyy sitoutumaan vapaaehtoisesti toimintaan, pitää hänen tuntea saavansa ryhmästä jotakin hyötyä tai etuja, kuten uusia ihmissuhteita ja arvostusta. (Holm, ym. 2010, 12, 18.)

Vertaistuessa korostetaan ihmisten omaa asiantuntijuutta heidän omaa elämäänsä koskevissa asioissa. Yhteiskuntatieteissä vertaistoiminta yhdistetään yleensä sosiaaliseen pääomaan. Mitä enemmän ihmisellä on sosiaalista pääomaa eli sosiaalista tukea, osallistumista ja luottamista, sitä paremmaksi hän tunsi terveytensä. Jos ihmisen mielen-terveys horjuu, niin horjuu myös ihmissuhteet, jonka vuoksi sosiaalinen pääoma pienenee. Vuorovaikutussuhteissa rakentuu mielen-terveys. (Jantunen 2010, 85-86.)

Termi vertaisuus on laajempi käsite kuin vertaistuki, mutta niitä käytetään toistensa synonyymeina. Vertaisia ihmisiä yhdistävät samankaltaiset elämäntilanteet tai tavallisesta elämästä poikkeava ilmiö. Vertaistuki on sosiaalista tukea, jota ihmiset antavat toisilleen, kun on jokin yhdistävä elämän kriisi tai muu haasteellinen elämänvaihe. (Jantunen 2010, 86-87.)

Sosiaalinen tuki voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat perhe sekä ystävät, toiseen ryhmään tukiverkosto, joiden kanssa ollaan tekemisissä vähemmän kuin perheen ja ystävien kanssa. Kolmanteen ryhmään kuuluvat vertaiset sekä vertaisryhmien jäsenet. Vertaisiksi ja vertaistukijoiksi luetaan ihmiset, jotka ovat ihmisen itsensä muodostamaa sekä valitsemaa sosiaalista verkostoa. Vertaiset ja vertaistukijat eivät kuulu luonnostaan sosiaalisen tuen verkostoon. Yksilön saama vertaistuki voi toteutua yhteisössä tai yksilöllisenä. Yksilöllistä vertaistukea on kahden ihmisen keskinäistä tukea, kun taas yhteisöllinen vertaistuki toteutuu ryhmässä. (Jantunen 2010, 87.)

Ihmisen omanarvontuntoa voi auttaa muiden auttaminen ja muiden ihmisten auttamisesta on hyötyä itse auttajalle. Se että yksilö kokee itsensä hyödylliseksi sekä tarpeelliseksi, on merkittävä kokemus. Kun yksilö auttaa samanlaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä, voi hän myös samalla syventää ymmärrystään omista vaikeuksistaan. Kun antaminen ja vastaanottaminen ovat tasapainossa, syntyy vuorovaikutuksesta mielihyvän tunne. Pelkästään avun saajina olevat ihmiset voivat huonommin kuin ne, jotka ovat sekä avun saajina, että antajina. (Jantunen 2010, 87-88.)

5.2 Lastensuojelun asiakkuus, tarkoitus ja tehtävä

Lastensuojelun asiakkuus alkaa, jos sosiaalityöntekijä päättää palvelutarpeen arvioinnin perusteella, että lapsi tai nuori tarvitsee lastensuojelulain mukaisia tukitoimia tai palveluita. Tällöin tukitoimien ja palveluiden tarve johtuu siitä, että lapsen tai nuoren kasvuolosuhteet ovat vaarassa tai eivät turvaa kehitystä tai terveyttä. Lapsi tai nuori voi myös omalla käyttäytymisellään vaarantaa kehitystään tai terveyttään. Lastensuojelun asiakkuus alkaa myös silloin, mikäli asian vireille tulon johdosta päädytään kiireellisiin lastensuojelun toimiin. Lastensuojelun asiakkuus alkaa myös niissä tilanteissa, missä perheelle annetaan lastensuojelulaissa tarkoitettuja tukitoimia tai palveluita ennen palvelutarpeen selvityksen valmistumista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2017.)

Lastensuojelulain tarkoituksena on taata lapselle oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä suojeluun. Lastensuojelun tarkoitus on ehkäistä lastensuojelun tarvetta lapsilla sekä nuorilla. Ehkäisevällä lastensuojelulla on tarkoitus tarjota tukea ja apua riittävän ajoissa, jotta voidaan ehkäistä ongelmien pahenemista ja syntymistä. Ensisijaisesti vastuu lapsesta ja hänen hyvinvoinnistaan on lapsen vanhemmilla ja huoltajilla. Jos viranomainen joutuu puuttamaan perheen yksityisyyteen toteuttaessaan lastensuojelua, on silloin otettava aina huomioon riittävällä tavalla huoltajien ensisijainen vastuu ja oikeus päättää lapsensa kasvatuksesta sekä hyvinvoinnista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2017.)

Lastensuojelulla on kolme perustehtävää, jotka ovat vanhempien tukeminen kasvatuksessa, lapsen kasvuoloihin vaikuttaminen sekä varsinainen lastensuojelutehtävä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2017). Laissa on lastensuojelulla kirjattu velvollisuus tukea huoltajia elämän erilaisissa vastoinkäymisissä. Lastensuojelun tehtävänä on tukea vanhempia, huoltajia sekä muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia ihmisiä kasvatuksessa ja huolenpidossa. Tämä onnistuu järjestämällä perheille tarvittavia tukitoimia sekä palveluita, jotta lapsen oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä turvalliseen ympäristöön toteutuu. Lapsiperheillä on oikeus saada mm. kotipalvelua, perhetyötä sekä vertaisryhmätoimintaa myös ilman lastensuojelun asiakkuutta. (Ikonen 2016, 8.)

Lastensuojelun työ voidaan jakaa kahteen osaan, avohuollon tukitoimiin sekä kodin ulkopuoliseen hoitoon. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisesti lastensuojelun tuki perheille. Avohuollon tukitoimilla tarkoitetaan kotikasvatusta sekä kotiolojen ohjaavaa, neuvovaa sekä tukevaa toimintaa. Avohuollon tukitoimet perustuvat suostumukseen, ja niitä toteutetaan lapsen ja huoltajien kanssa. Kun avohuollon tukitoimet ja lievimmät keinot eivät riitä lapsen hyvinvointia turvaamaan, on sosiaalityöntekijällä velvollisuus järjestää lapselle sijaishuolto tai ottaa lapsi huostaan. Lastensuojelussa puhutaan nykyään usein lapsilähtöisyydestä, jolla tarkoitetaan sitä, että lapsi on aina toiminnassa keskeisimmällä sijalla. Lastensuojelussa tarkoituksena on tarkastella asioita lapsen näkökulmasta ja huolehtia lapsen oikeuksien toteutumista. (Hakalehto 2016, 25, 32.)

6 VAUVARYHMÄN TOIMINNAN SISÄLTÖ

6.1 Toiminnan suunnittelu

Vauvaryhmän toiminnan sisältö alkaa aluksi suunnittelulla. Suunnitelman jälkeen toimintaa mainostetaan Rauman lastensuojelun sosiaalityöntekijöille sekä Rauman perhetukikeskuksen työntekijöille, joiden kautta etsitään kohderyhmään sopivia lastensuojelun asiakkaita. Kun toimintaan on löydetty osallistujat, tarpeen tullen asiakkaalle kerrotaan ryhmän toiminnasta ja sovitaan jatkosta. Vauvaryhmän tapaamiskerrat on sovittu jo ennalta.

Vauvaryhmä kokoontuu Rauman perhetukikeskuksen perhetyön tiloissa kuutena torstaina, maaliskuun ja huhtikuun aikana vuonna 2017. Tapaamiskerrat pitävät sisällään pääsääntöisesti vauvamuskaria, mutta myös esim. värikylpyä ja vauvahierontaa. Jokainen tapaaminen aloitetaan aamupalalla. Ryhmien kokoontumisen aikana otetaan myös valokuvia, joista lopuksi tehdään lapsille ja heidän vanhemmilleen valokuva-kirja.

6.2 Mainostaminen ja ilmoittautuminen

Vauvaryhmästä laadittiin mainos, jota jaettiin Rauman lastensuojelussa kohderyhmälle sekä lastensuojelun sosiaalityöntekijöille. Vauvaryhmän ohjaajat työskentelevät itse Rauman lastensuojelun perhetyössä, joten he pystyivät etukäteen miettimään ja etsimään sopivia asiakkaita ryhmään. Vauvaryhmä mainostaessa kerrottiin myös äideille, että tarjolla on aamupalaa ja mahdollisesti myös kyyditystä. Näillä asioilla haluttiin välittää viestiä, että kynnys osallistua olisi mahdollisimman matala. Ilmoittautuminen tapahtui olemalla yhteydessä vauvaryhmän toiminnan ohjaajiin.

6.3 Ryhmän tavoite ja ohjaajan rooli

Vauvaryhmän työskentelyn tavoitteena on tukea lapsen varhaista vuorovaikutusta sekä turvallisen kiintymyssuhteen luomista äitiinsä. Tavoitteena on saada äidit liikkumaan vauvojensa kanssa kodin ulkopuolelle ja saada vertaistukea muista äideistä. Tavoitteena on auttaa äitejä, ja myös vauvoja, luomaan sosiaalisia suhteita muiden kanssa. Vauvaryhmässä pyritään mallioppimiseen, jolloin äiti ja vauva voivat molemmat oppia esimerkin avulla uusia asioita. Olisi toivottavaa, että ryhmässä olisi erilaisia vanhempia, jolloin ne vanhemmat, joilla on heikompi vuorovaikutus lapsensa kanssa, näkisivät toisilta vanhemmilta mallia. Ryhmän tavoitteena myös, että äidit saavat vertaistukea toisiltaan.

Vauvaryhmässä ohjaajan rooli on ohjata ryhmää tavoitteiden mukaisesti, sekä tehdä havainnoiteja lastensuojelun työskentelyä varten. Koska ryhmän lapset ovat lastensuojelun asiakkaita, on tavoitteena kirjata tapaamisista havaintoja. Ohjaajan tehtävänä on jokaisen vauvaryhmän kokoontumisen jälkeen kirjata havaintojaan järjestelmään, jota Rauman lastensuojelu käyttää. Tarvittaessa ohjaajan tehtävä on olla yhteydessä lapsen sosiaalityöntekijään. Vauvaryhmän säännöllisen tapaamisten vuoksi ohjaajat ovat tiiviisti tekemisissä perheiden kanssa, jolloin ohjaajat voivat tarvittaessa informoida sosiaalityöntekijää perheiden kuulumisista.

Ryhmässä ohjaajan tulee ottaa huomioon asiakkaiden sosiaalinen asema. Vaikka vauvaryhmä on Rauman lastensuojelun järjestämää, ei haluta silti perheiden eroavan

muusta väestöstä. Asiakkaita kohdellaan tasa-arvoisesti, ja heille vauvaryhmää mainostetaan tavallisena vauvamuskarina.

6.4 Ryhmän koko, aika ja tila

Vauvaryhmän koko on 3-6 äitiä lapsiensa kanssa. Jotta vauvaryhmää järjestettäisiin, vaatisi se ainakin kolme äitiä osallistumaan vauvojensa kanssa. Kolme äitiä lapsiensa kanssa on vähimmäismäärä, sillä jos tulee poissaoloja, on todennäköisempää, ettei äiti joudu yksin olemaan lapsensa kanssa ryhmässä. Koska paikka jossa vauvaryhmää järjestetään on kooltaan rajallinen, kuusi äitiä lapsiensa kanssa on maksimimäärä. Kolme äitiä ja kolme lasta on tilaan nähden ihanteellinen määrä, näin ei ole liian ahdasta ja kaikki mahtuvat hyvin liikkumaan.

Vauvaryhmä järjestetään Rauman perhetukikeskuksen perhetyön tiloissa kuutena tiistaina maaliskuun sekä huhtikuun 2017 aikana. Tapaamiskerrat on etukäteen päätetty, ja jokaisen tapaamiskerran kesto on 1,5 tuntia. Perhetyön tiloissa on erilaisia huoneita; ruokailuhuone, vessa ja kaksi oleskeluhuonetta. Tila on yksityinen, johon ei tule muita ihmisiä ryhmän aikana ja lisäksi lämmin lapsia varten. Jotta kynnys vauvaryhmän osallistumiseen olisi mahdollisimman matala, järjestetään asiakkaille myös mahdollisuuksien mukaan autokyyti.

6.5 Toiminnan sisältö

Vauvaryhmä on suljettu ryhmä, johon ei oteta enää uusia osallistujia sen alkamisen jälkeen. Asiakkaille kerrotaan työntekijöiden ja opiskelijan vaitiolovelvollisuudesta. Ryhmän toiminnan alkaessa äideiltä pyydetään lupa lapsen valokuvaamiseen sekä oman opinnäytetyötäni varten havainnointiin ja haastatteluun. Valokuvista tehdään toiminnan päätteeksi kuvakirja muistoksi.

Vauvaryhmä alkaa sillä, että ohjaajat valmistelevat ohjelmaa, tilaa ja aamupalaa äitejä sekä lapsia varten. Valmisteluiden aikana yksi ohjaajista hakee tarpeen tullen asiakkaita kotoa. Aamupalan jälkeen äidit ja lapset kokoontuvat oleskeluhuoneeseen. Ohjaaja vetää jokaisella tapaamiskerralla musiikkihetkeä. Muita ohjelmia musiikkihetken

lisäksi on vauvahieronta sekä värikylpy. Musiikkihetki pitää sisällään erilaisia lauleleikkejä, joita lauletaan ja kuunnellaan jokaisella kokoontumiskerralla. Jokainen osallistuva lapsi saa oman kansion, johon kerätään mm. lauleleikkien sanoja ja muita ohjeita, joita äidit voivat kotonaan hyödyntää. Ohjatun toiminnan päätteeksi on vapaata olemista, jolloin äideillä mahdollisuus keskustella vapaasti muiden äitien sekä työntekijöiden kanssa.

Ryhmän päättymisen jälkeen sovittiin vielä yksi tapaaminen toukokuun puolella puistossa, jonka jälkeen tapaamista jatkettiin kahvilassa. Tapaamisessa jokaiselle osallistujalle annettiin kuvakirja ja käytiin läpi äitien ja lasten kuulumisia.

7 TUTKIMUS- JA AINEISTONKERUUMENETELMÄT

7.1 Opinnäytetyön tehtävä ja toteutus

Opinnäytetyön tarkoituksena on haastatteluiden avulla selvittää osallistuneiden äitien sekä ohjaajien kokemuksia ja kehittämisajatuksia ryhmästä. Vastausten avulla pyrin löytämään ajatuksia ja keinoja, kuinka kehittää Rauman lastensuojelun vauvaryhmän toimintaa. Kerään aineiston teemahaastattelun avulla. Vauvaryhmän tapaamisten lopussa haastattelen asiakkaita sekä työntekijöitä. Haastattelemalla vauvaryhmään osallistuvia asiakkaita sekä työntekijöitä, pystyn tutkimaan ja päättelemään vauvaryhmän toimivuutta. Opinnäytetyössäni en kerro asiakkaiden nimiä taikka muita tietoja, joista heidät voisi tunnistaa. Opinnäytetyössäni mainitsen asiakkaista mahdollisesti heidän iän ja sukupuolen. Pyydän toiminnan alkaessa lasten vanhemmilta lupaa havainnointiin sekä haastatteluun, kerron myös mainitsevani opinnäytetyössäni ainoastaan heidän ja lasten iän sekä sukupuolen. Valokuvaamiseen pyydämme erillisen lupalapun.

7.2 Työelämäyhteys

Opinnäytetyössäni yhteistyökumppanina toimii Rauman perhetukikeskus, joka on Rauman kaupungin lastensuojelun alainen. Opinnäytetyö toteutetaan perhetukikeskuksen

perhetyön tiloissa. Vauvaryhmässä työpareina toimivat perhetyön ohjaajat Sari Siivonen sekä Sirpa Männistö, jotka ovat olleet suunnittelemassa ja ohjaamassa myös aiempia vauvaryhmiä. Tutkimuksesta hyötyy Rauman lastensuojelu ja heidän asiakkaat.

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat Rauman lastensuojelun asiakkaat, alle 1-vuotiaat lapset sekä lapsen toinen vanhempi, tässä tapauksessa äiti. Erityisesti vauvaryhmään halutaan ottaa mukaan sellaisia äitejä, joilla on todettu tai epäilty olevan heikko suhde lapseensa. Välittöminä hyödynsääjinä ovat lapset sekä heidän vanhempansa ja välillisenä hyödynsääjinä toimivat Rauman lastensuojelun sosiaalityöntekijät ja muut ammattilaiset.

7.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jonka toteutin teemahaastattelulla kahdelle asiakkaalle sekä kahdelle työntekijälle. Litteroin saamani aineiston ja kirjoitin sen teemoittain auki.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jonka aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa. Tutkija hankkii enemmän tietoa havaintojen sekä keskusteluiden avulla tutkittavien kanssa, verrattuna mittausvälineillä hankittavaan tietoon. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on aineiston monialainen ja yksityiskohtainen tarkastelu, jossa tutkijan on tarkoitus paljastaa odottamattomia seikkoja. Tutkija ei määrää sitä mikä on tärkeää. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan laadullisten metodien käyttöä aineiston hankinnassa, joissa tutkittavien näkökulmat tulevat esiin. Yksi menetelmistä on teemahaastattelu. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoitus valita kohderyhmä tarkoituksenmukaisesti. Tutkimuksessa on tarkoitus joustaa ja suunnitelmia tulee muuttaa tarpeen mukaan olosuhteiden mukaisesti. (Hirsijärvi, Remes & Sarjavaara 2009, 164.)

Tutkimusmenetelmäksi olen valinnut teemahaastattelun. Vauvaryhmän toiminnan viimeisellä kerralla pyysin vanhempia teemahaastatteluun kanssani. Vauvaryhmän oli aloittanut 3 äitiä lapsiensa kanssa, mutta vain kaksi heistä osallistui viimeiseen kertaan.

Lisäksi tapasin yhdessä kahden ohjaajan kanssa vauvaryhmätoiminnan päätyttyä ja toteutin heille myös teemahaastattelun samoilla teemoilla kuin äitien kanssa, mutta erilaisilla kysymyksillä. Tarkastelen teemahaastatteluja kahdesta eri näkökulmasta, asiakkaiden sekä työntekijöiden.

Teemahaastattelussa on kyse keskustelusta mikä tapahtuu tutkijan aloitteesta, ja jossa tarjotaan haastatettavalle mahdollisuus tuoda esiin mielipiteensä. Teemahaastattelussa aiheet valitaan etukäteen, ja haastattelija pitää huolen, että kaikki teema-alueet käydään läpi. Haastattelun laajuus ja kysymysten järjestys saattavat vaihdella eikä ole ennalta määrättyjä kysymyksiä. (Eskola & Vastamäki 2015, 27-29.) Haastattelu on menetelmänä joustavampi sekä motivoi suuremmalla todennäköisyydellä, kuin kyselylomake. Haastattelu sallii täsmennykset ja on joustava. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 36.)

Kaikki haastattelut toteutuivat Rauman perhetukikeskuksen perhetyön tiloissa. Ensimmäisessä kahdessa haastattelussa pyysin kahta äitiä viimeisen toimintakerran lopuksi tulemaan haastatteluun kanssani. Molemmat haastattelut toteutin rauhallisessa huoneessa, joissa ei ollut muita ulkopuolisia mukana. Haastattelin molemmat äidit erikseen. Kun vauvaryhmä oli päättynyt, haastattelin vielä kaksi työntekijää erikseen samanaikaisesti rauhallisessa tilassa missä ei ollut muita osallisia.

Jotta haastattelu sujuisi luontevasti ja nopeasti ilman katkoja, on tavanomaista tallentaa haastattelu. Nauhoituksella pyritään säilyttämään haastattelun tärkeitä vivahteita, kuten esimerkiksi äänenkäyttöä. On tärkeää, että haastattelija tuo nauhurin olemassaolon esiin. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 92-93.) Litteroinnilla tarkoitetaan puhtaaksikirjoitusta, jossa aineisto kirjoitetaan tekstiksi. Litterointia voidaan tehdä koko haastattelu-dialogista, tai valikoiden esimerkiksi teema-alueista. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 138.) Kaikissa haastatteluissa käytin nauhuria, jonka litteroin myöhemmin kotona. Litteroin nauhoitukset sanasta sanaan teemojen mukaan. Haastatteliijoilta pyydettiin lupa nauhoitukseen.

Haastattelussa käytetyt teemat ja kysymykset asiakkaille:

1. Osallistuminen
 - a. Oliko vauvaryhmään helppo tulla?
 - b. Osallistuisitko vauvaryhmään uudelleen?

2. Vaikuttaminen
 - a. Koitko vauvaryhmän hyödylliseksi?
 - b. Opitko vauvaryhmästä jotain uutta?
3. Kehittäminen
 - a. Mitä kehitysideoita antaisit vauvaryhmälle
 - b. Mitkä ovat mielestäsi vauvaryhmän hyvät ja huonot puolet?

Haastattelussa käytetyt teemat työntekijöille:

1. Osallistuminen
 - a. Oliko asiakkaiden helppo tulla mielestäsi vauvaryhmään?
 - b. Koetko että asiakkaat osallistuisivat vauvaryhmään uudelleen?
2. Vaikuttaminen
 - a. Koitko vauvaryhmän hyödylliseksi?
 - b. Koetko että asiakkaat oppivat vauvaryhmästä jotain uutta?
3. Kehittäminen
 - a. Mitä kehitysideoita antaisit vauvaryhmälle?
 - b. Mitkä ovat mielestäsi vauvaryhmän hyvät ja huonot puolet?

7.4 Aineiston analyysi

Aineistoa on mahdollista analysoida monin eri tavoin. Kun analyysissä pyritään ymmärtämiseen liittyvää lähestymistapaa, käytetään yleensä laadullista analyysia ja päätelemien tekoa. Aineiston runsaus sekä elämänläheisyys tekevät analyysistä mielenkiintoista ja haastavaa laadullisessa tutkimuksessa. (Hirsijärvi, Remes & Sarjavaara 2009, 224-225.)

Haastattelun merkitysanalyysiä voidaan tehdä monin eri tavoin. Varsinainen analyysi sisältää luokittelua, tiivistämistä, narratiivista etsintää, tulkintaa sekä ad hoc -menetelmiä. Merkityksen tiivistämisellä tarkoitetaan, että haastateltavan kertomat asiat tiivistetään lyhyempään sanalliseen muotoon. Haastatteluja puolestaan koodataan erilaisiin luokkiin merkityksen luokittelussa. Narratiivisella etsinnällä tarkoitetaan sosiaalista ja ajallista luokitusta. Merkityksen tulkinta tekstissä on spekulatiivista, ja siinä pyritään

löytämään piirteitä mitä haastateltava ei ole suoraan kertonut. Tutkijalla on oma näkökulmansa tutkittavaan asiaan, jonka vuoksi hän tulkitsee tekstejä siitä näkökulmasta. Ad hoc -menettelyssä tutkijalla ei ole käytössä tiettyä analyysitapaa, vaan toimii parhaaksi katsomallaan tavalla, jotta pystyy tuomaan tärkeimmät merkitykset esiin. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 136-137.)

Litteroin haastattelut ja kävin tekstiä läpi teema-alueittain. Tekstin luokittelu ja tiivistäminen on helppoa, sillä haastattelin neljää ihmistä ja kävin jokaisella kysymykset ja teemat samassa järjestyksessä läpi. Litteroidusta tekstistä etsin pääkohdat ja luokittelen ne. Teksteistä aion etsiä jokaisen haastateltavan merkityksellisimmät asiat.

7.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laatu vaikuttaa tutkimusaineiston luotettavuuteen. Siihen voivat vaikuttaa haastateltavien aiempi kokemus, tallenteiden kuuluvuus sekä litteroinnin ja luokittelun epätarkkuus. Tutkimuksessa tulee pyrkiä siihen, että se paljastaa mahdollisimman hyvin tutkittavien käsityksiä. Tulee kuitenkin tiedostaa, että tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon jo siinä vaiheessa, kun tietoja kerätää. Tutkimuksessa on kyse tutkijan tulkinnoista ja käsitteistöstä, johon hän yrittää tutkittavien käsityksiä yhteensovittaa. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 185, 189.) Pyrin antamaan jokaiselle haastateltavalle tasavertaisen mahdollisuuden osallistua keskusteluun. Pyrin mahdollisimman nopeasti litteroimaan nauhoitukset, kun haastattelu oli vielä tuoreessa muistissa. Olin itse vauvaryhmässä yhtenä ohjaajista, mikä vaikutti osaltaan haastatteluun ja siihen, kuinka litteroin sen. Pyrin kuitenkin kirjaamaan saamani vastaukset siten kuin ne tuotiin esiin.

Tutkimukseen liittyy aina eettisiä ratkaisuja, ja eettisten kysymysten eteen törmätään tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tärkeimpinä eettisinä periaatteina pidetään informointiin perustuva suostumus, luottamus sekä seuraukset ja yksityisyys. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 19-20.) Vauvaryhmän alkaessa mainitsin heti alkuun, että olen Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelija ja tämä ryhmä liittyy osana opinnäytetyötäni, sillä haastattelen heitä. Kerroin että heidän henkilötietojaan, kuten ikää ja nimeä en mainitse. Käsittelen kaikki opinnäytetyöhöni liittyvää tietoa luottamuksellisesti.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käyn läpi tutkimuksen tulokset. Vauvaryhmään osallistui kolme äitiä lapsiensa kanssa, joista kahta äitiä pääsin haastattelemaan. Lisäksi haastattelin kahta ohjaajaa. Tutkimuksen tulokset olen koonnut matriisiin (kuvio1.), jossa kuvataan tiiviisti teemoista esiin nousseet asiat.

Kuvio 1. Tutkimustulokset

8.1 Osallistuminen

Molemmat haastateltavat asiakkaat olivat sitä mieltä, että vauvaryhmään oli helppo tulla. Toinen äideistä kertoi, että alussa hieman jännitti, mutta häntä auttoi ryhmään osallistuminen, kun hän tunsi etukäteen yhden ryhmän ohjaajista. Toinen äiti kertoi, ettei tuntenut paikkaa eikä henkilökuntaa etukäteen, mutta ryhmään tuloa helpotti se, kun oli mahdollisuus kyyditykseen.

Molemmat äidit olisivat valmiita osallistumaan ryhmään myös uudelleen. Toinen äideistä kertoi lapsensa tykänneen ryhmästä. Toinen äiti kertoi, että oli mukavaa päästä tekemään erilaisia juttuja ja että olivat saaneet uutta sisältöä arkeen. Toinen äideistä kertoi myös pienen ryhmäkoon olleen hyvä asia, jolloin infektioriski on pienempi.

Työntekijät kertoivat, että äitien osallistuminen ryhmään on tehty mahdollisimman helpoksi siten, että ryhmä on pieni, tehdään asioita vauvojen rytmien mukaisesti eikä anneta ylimääräisiä paineita äideille. Myös asiakkaiden kuljettamisen avulla on pyritty siihen, että ryhmään olisi mahdollisimman helppo tulla sekä se, että osa äideistä tuntee työntekijät entuudestaan. Ohjelmissa on pyritty toistuvuuteen, mutta niistä pystytään joustamaan eikä aikataulu ole liian tiukka.

Molemmat työntekijät kokevat, että äidit osallistuisivat ryhmään myös uudelleen. Aamupalalla on haluttu hemmotella äitejä ja saamaan heille parempaa oloa, jolloin äiti pystyy antamaan myös lapselleen hyvää oloa. Ryhmässä äidit saavat huomiota erikseen, mitä he eivät välttämättä muualla saa. Ryhmässä äitien mahdollista saada myös vertaistukea ja mallia muilta äideiltä. On olemassa avoimen varhaiskasvatuksen ryhmiä, mutta kun kyseessä on lastensuojelun asiakkaita, on heillä omat haasteensa, siksi tällainen ryhmä on tärkeä työntekijöiden mielestä.

8.2 Vaikuttaminen

Molemmat äidit kokivat vauvaryhmän hyödylliseksi. Toinen äideistä piti ryhmää hyödyllisenä lapsensa kehityksen kannalta. Äiti koki, että omaa lastaan kehitti ja piristi kun näki muitakin lapsia, sillä heidän lähipiirissään ei ole muita pieniä lapsia. Äiti koki

myös hyödyksi sen, että itse näki muitakin ihmisiä. Äiti koki myös, että ryhmän kesto olisi saanut olla pidempi, jotta siitä olisi ollut enemmän hyötyä. Toinen äideistä koki hyödylliseksi sen, että lapsi tapasi muita saman ikäisiä joiden kanssa leikkiä sekä sen, että sai myös kontakteja muihin ihmisiin. Äiti koki myös tärkeänä sen, että sai aikuista seuraa itselleen, ja että saivat vaihtelua arkisiin rutiineihin.

Molemmat äidit kertoivat oppineen vauvaryhmästä jotain uutta. Toinen äideistä kertoi oppineensa, että hänen oma lapsensa kasvaa muiden lasten kanssa samaan tahtiin. Äiti kertoi myös oppineensa, että hänen lapsensa pitäisi enemmän nähdä muita lapsia ja että pitäisi useammin lähteä ulos kodista. Toinen äideistä kertoi oppineensa ryhmästä laululeikkejä, joiden avulla pystyy ottamaan kontaktia eri tavalla lasten kanssa. Äiti kertoi myös pystyvänsä hyödyntämään opittuja asioita kotona, kun ei keksi muuta tekemistä lasten kanssa.

Molemmat ryhmän ohjaajat olivat sitä mieltä, että vauvaryhmästä oli hyötyä äideille ja lapsille. Äidit pystyivät luomaan sosiaalisia suhteita ryhmän ulkopuolella. Valokuvilla mitä vauvaryhmissä otettiin, pystyttiin valitsemaan kuvakirjaan hyviä hetkiä vuorovaikutuksessa äidin ja lapsen kanssa. Näin haluttiin antaa muisto äidille ja lapselle hyvistä ja positiivisista kokemuksista. Ryhmässä äidit ihastelivat toistensa vauvoja, eivätkä äidit itse välttämättä näe omasta lapsestaan samoja asioita mitä toiset näkevät. Ohjaajat kokivat, että vertaistuki oli äideille tärkeää, sillä äidit näkivät, että muillakin samalaisia ajatuksia äitiyteen liittyvissä asioissa. Hyödylliseksi ohjaajat kokivat myös sen, että äidit pääsivät pois kotiympäristöstä mitä eivät välttämättä muuten tekisi niin usein.

Ohjaajat kokivat, että äidit oppivat vauvaryhmästä uusia pieniä ja konkreettisia asioita. Äidit saavat ryhmästä mallia, kuinka lasten kanssa voi tehdä erilaisia asioita, eikä ainoastaan perustarpeiden tyydytystä. Äidit oppivat uusia lauluja ja leikkejä, joita pystyvät kotona myös hyödyntämään. Äidit saivat kaikki omat kansiot, johon saivat laulujen sanoja ja muita ohjeita. Ryhmässä on keskusteltu ja jaettu kokemuksia, sekä pyritty siihen että kaikki ovat tasavertaisia keskusteluissa.

8.3 Kehittäminen

Toinen äideistä kertoi, että ryhmän kokoontumisia olisi voinut olla enemmän. Äiti koki, että laululeikit ja musiikki sopivat oikein hyvin pienille lapsille. Hän muokkasi ohjelmaa ikä tason mukaan, riippuen siitä minkä ikäisiä ryhmässä on. Äiti kokee, että samanlaista ryhmää voisi pitää myös yli 1-vuotiaille lapsille. Toinen äiti kertoi, että ryhmän koko olisi voinut olla hieman isompi osallistujamäärältään, mutta silloin tilan pitäisi myös olla isompi. Äiti kertoo myös pienessä ryhmässä olevan hyötyjä, jolloin ohjaajilla on aikaa enemmän jokaiselle. Nykyinen tila sopivan kokoinen ja kiva pienelle ryhmälle. Äiti kokee tilojen sijaitsevan myös melko kaukana, joka hankaloittaa liikkumista kävellen tai bussilla.

Toinen äideistä kertoi hyväksi puoliksi vauvaryhmässä, että on järjestetty kyyditys ja että ohjaajia on ollut paljon. Hyvä puoli ollut myös se, että ohjaajat ovat myös katsooneet lapsien perään, jolloin äiti on saanut hetken huilata. Äiti kertoo myös aamupalan olleen hyvä juttu, sillä hän usein itse unohtaa syödä aamupalaa. Huonoksi puoleksi äiti mainitsee, että tilat ovat pienet ja välillä myös kylmä. Toinen äideistä kokee, että ryhmässä ei ole ollut yhtään huonoja puolia. Äiti kertoo tykänneensä ryhmästä ja siitä, että ryhmän koko on ollut pieni sillä ei pidä isoista ryhmistä.

Ohjaajat pohtivat seuraavia kysymyksiä, kuinka kehittää vauvaryhmää;

Miten äidit ja vauvat saadaan kerättyä ryhmään?

Miten yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa löydetään asiakkaita ryhmään?

Miten äidit ja lapset hyötyisivät ryhmästä eniten?

Kuinka saadaan äidit lähtemään ulos?

Kuinka löydetään ”esimerkkiäiti” ryhmään mukaan?

Onko 7 kerran kokoontuminen tarpeeksi, vai pitäisikö niitä olla lisää?

Kuinka saada työtä näkyväksi?

Ohjaajat kertovat vauvaryhmän hyväksi puoliksi sen, että on riittävät resurssit ja mahdollisuudet tehdä ryhmästä mielekäs. Ohjaajia myös motivoi, että heihin luotetaan, kun saavat pitää vauvaryhmää asiakkaille. Hyviä puolia on myös, että työyhteisössä anne-

taan positiivista, kannustavaa ja arvostavaa palautetta. Huonoiksi puoliksi ohjaajat ker-
toivat, että tilat ovat rajalliset, jolloin osallistujia ei voida ottaa montaa mukaan. Toi-
saalta ryhmän on hyvä olla pieni, ettei äidit sosiaalisten pelkojen takia jää pois.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä vanhempien ja työntekijöiden kokemuksia vauvaryhmästä, jotta toimintaa voitaisiin kehittää. Vauvaryhmän toiminnan kehittämiseen tuli monipuolisesti hyviä ideoita niin työntekijöiltä kuin asiakkailtakin. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää suunnitellessa sekä kehittäessä Rauman lastensuojelun vauvaryhmää. Ryhmän ohjaajien sekä osallistuneiden äitien antamat vastaukset auttavat selvittäessä kuinka palvelu on vastannut tarpeeseen.

Teemahaastattelut sujuivat hyvin niin asiakkaiden kuin ohjaajien kanssa. Haastatteluja varten löytyi rauhallinen paikka, jossa pystyi keskustelemaan ilman lapsia ja muita häiriötekijöitä. Nauhoittamisen ansiosta pystyin keskittymään paremmin haastatteluun ja tekemään tarpeen tullen täydentäviä kysymyksiä. Vaikka alun perin osallistuneista kolmesta äidistä pääsin haastattelemaan kahta, koen silti saaneeni hyvin materiaalia asiakkaiden näkökulmasta. Työtäni täydensi ohjaajien haastattelut, sillä näin sain laajemman käsityksen vauvaryhmään liittyviin teemakysymyksiin.

Haastattelujen perusteella vauvaryhmässä oli monia hyviä puolia. Vanhemmat kertoivat osallistuneensa mielellään lastensa kanssa ryhmään. Ohjaajat kokivat myös, että äidit osallistuivat mielellään ryhmään lapsiensa kanssa. Vauvaryhmään osallistuminen koettiin monella tapaa helpoksi, ja siihen vaikuttivat, että äidit ja henkilökunta tunsivat toisensa sekä oli järjestetty kyyditys. Osallistumiseen vaikutti myös olennaisesti sen sisältö, sillä sen koettiin tuovan uudenlaista sisältöä arkeen. Koska ryhmä oli suljettu, oli siihen helpompaa sitoutua, sillä henkilöt ja sisältö pysyivät samana. Laulut ja leikit koettiin hyödyllisiksi, ja äidit pystyivät niitä kotona myös hyödyntämään lapsensa kanssa.

Sosiaalisten suhteiden luominen koettiin olevan yksi merkittävimpiä asioita mitä ryhmästä hyödyttiin. Lapset näkivät muita saman ikäisiä lapsia ja äidit saivat toisiltaan vertaistukea. Äidit pystyivät luontevasti keskustelemaan kahvipöydässä ja jakoivat omia kokemuksiaan äitiyteen liittyen. Äidit pystyivät lopuksi luomaan vielä ryhmän ulkopuolelle sosiaalisia suhteita. Lopuksi annettulla kuvakirjalla haluttiin vielä antaa äideille muisto niistä hetkistä, jolloin ollut hyvässä vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa.

Ryhmän ja tilojen koko jakoivat mielipiteitä. Kehittämistä ajatellen ryhmän koon ja tilojen olisi toivottu olevan suuremmat, mutta toisaalta pienessä ryhmässä oli myös hyvät puolensa. Nykyinen perhetyön tila koettiin sopivaksi pienelle ryhmälle, ja siinä hyviä puolia oli myös pienempi infektioriski sekä huomion saaminen ohjaajilta. Myös isoja sosiaalisia tilanteita pelkäävälle ihmiselle pienempi ryhmä on sopivampi. Jotta olisi kyse ryhmästä, niin nykyisissä tiloissa kolme äitiä lapsineen on ihanteellinen määrä.

Ryhmän tavoitteina oli tukea lapsen varhaista vuorovaikutusta ja turvallisen kiintymyssuhteen luomista. Näihin asioihin kiinnitettiin huomiota havainnoimalla äidin ja lapsen keskinäistä käytöstä. Lisäksi ohjatussa toiminnassa pyrittiin ohjaamaan äitejä laulujen ja leikkien avulla positiiviseen vuorovaikutuksen lapsen kanssa. Hyvistä vuorovaikutushetkistä otettiin valokuvia, jotka äiti sai muistoksi itselleen. Ryhmän tavoitteena oli myös mallioppiminen, joka mahdollistettiin niin että äidit pystyivät havainnoimaan muita ohjaajia/äitejä ympärillään ja ottamaan heistä mallia.

Ryhmän tavoitteena oli saada äidit liikkumaan lapsiensa kanssa kodin ulkopuolelle sekä luomaan suhteita muiden kanssa, niin lapset kuin aikuiset. Nämä tavoitteet toteutuivat hyvin, sillä kyydityksen avulla saatiin kaikki loput liikkumaan kodin ulkopuolelle. Lapset saivat toisistaan seuraa vauvaryhmässä ja seurasivat toistensa leikkejä. Äidit ottivat kontaktia toisiinsa ja kävivät erilaisia keskusteluja. Ryhmän tavoitteena oli myös vertaistuen saaminen, jota äidit saivat toisiltaan, kun keskustelivat heitä yhdistävästä aiheesta, eli äitiydestä ja alle 1-vuotiaan lapsen kasvattamisesta.

Esiin nousseita kehittämisen paikkoja olivat vauvaryhmän toiminnan mainostaminen sekä ryhmän kokoon saaminen. Ryhmän tavoitteena on auttaa mahdollisesti perheen

sosiaalityöntekijää, sillä ryhmässä nähdään lasta ja perhettä tiiviisti viikkojen ajan ja näin ohjaaja voi informoida havaintojaan perheestä. Mikäli perheen sosiaalityöntekijällä on huolia lapsen liittyen, on ryhmä hyvä keino saada lisää tietoa perheestä sekä saada perheelle avoimuollollisia toimenpiteitä. Mutta kuinka saada ryhmä sosiaalityöntekijöiden tietoisuuteen? Jos vauvaryhmä saataisiin Rauman lastensuojelun vakituisesti kerran vuodessa järjestettäväksi ryhmäksi, voisi ryhmä saada enemmän näkyvyyttä sillä sitä mainostettaisiin säännöllisesti. Tällä hetkellä vauvaryhmä kokoontuu tarvittaessa, kun perhetyön oma henkilökunta löytää itse ryhmään sopivia asiakkaita. Ryhmän mainostamisessa voisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota siihen, että tuotaisiin enemmän ilmi sitä ketkä kaikki ja miten ryhmästä hyödytään. Sosiaalityöntekijöille mainostettaessa ryhmää olisi hyvä kirjata ylös ryhmän tavoitteet ja kuinka ne toteutetaan.

Lisäksi esiin nousseita kehittämisen paikkoja oli tapaamisten laajuus ja hyödynsaanti. Vauvaryhmän tapaamisia oli järjestetty perhetyön tiloissa kuusi kappaletta, sekä seitsemäs tapaaminen ulkona puistossa. Ryhmän tapaamisia toivottiin lisää, sillä toiminta koettiin mielekkääksi. Saataisiinko ryhmästä enemmän hyötyjä irti, jos tapaamisia olisi perhetyön tiloissa kuuden sijasta kahdeksan? Mitä enemmän tapaamisia on, sitä enemmän perheet tulevat tutuiksi toisilleen ja ohjaajat pääsevät enemmän havainnoimaan perheitä. Jotta äidit eivät ryhmän lopettamisen jälkeen jäisi ”tyhjän päälle”, olisi kehittämisen idea kannustaa äitejä olemaan yhteydessä toisiinsa, ja näin saada jatkaa sosiaalisia suhteita samassa elämäntilanteissa olevien äitien kanssa. Jos mahdollista ohjaajat voisivat asiakkaiden luvalla perustaa äideille oman WhatsApp -ryhmän, jotta madallettaisiin äitien kynnystä ottaa yhteyttä toisiinsa.

Vauvaryhmästä on tehty oma kansio, joka pitää sisällään paljon ryhmän toimintaan liittyvää sisältöä. Jotta saataisiin mahdollisimman paljon hyötyä ryhmästä, voisi ryhmän toiminnan sisällöstä tehdä suunnittelumatriisin. Näin ryhmän ulkopuolinen ohjaaja voisi myös hyödyntää matriisia suunnitellessaan ja ohjatessaan vastaavanlaista ryhmää. Suunnittelumatriisin voi ladata sähköiseen muotoon kaikkien lastensuojelutyöntekijöiden käyttöön.

Ohjaajat kertoivat saaneensa positiivista ja kannustavaa palautetta työyhteisöltä ja kertoivat että resurssit mahdollistavat ryhmän pitämisen, mikä koettiin hyvin tärkeäksi.

Jatkossa ohjaajat voisivat ryhmän päättyessä antaa äideille täytettäväksi lyhyen tyytyväisyyslomakkeen, johon äidit saisivat vastata mitä ovat ryhmästä pitäneet/hyötäneet ja mitä kehittämisajatuksia heillä on. Näin ryhmän ohjaajat sekä Rauman lastensuojelu pääsisivät näkemään aina ryhmän loputtua, millaisia tuloksia on mahdollisesti saatu aikaiseksi.

Koen valmiuteni toimia sosionomin (AMK) työssä kehittyneen opinnäytetyöprosessin aikana. Olen päässyt näkemään, kuinka yksi osa Rauman lastensuojelun avohuollon tukitoimista on vaikuttanut lastensuojelun asiakkaisiin, lapsiin ja heidän perheisiinsä. Olen opinnäytetyön myötä kehittänyt valmiuksiani kohdata ja huomioida pienten lasten perheitä kokonaisuutena, eri näkökulmista. Lastensuojelun järjestämät avohuollon tukitoimet ovat heidän asiakkailleen tärkeitä. Vauvaryhmän kiinnittämä huomio pienen lapsen kehitykseen ja vuorovaikutukseen vanhempiinsa kanssa koen erityisen tärkeäksi.

LÄHTEET

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. (4. uud. ja täyd. p.) Jyväskylä: Ps-kustannus, 27-44.

Hakalehto, S. 2016. Johdatus lapsen oikeuksiin lastensuojelussa. Teoksessa S. Hakalehto & V. Toivonen (toim.) Lapsen oikeudet lastensuojelussa. Helsinki: Hansaprint Oy, 22-57.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2008 Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaydeamus Helsinki University Press.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita (15 uud. p.). Helsinki: Tammi.

Holm, J., Huuskonen, P., Jyrkämä, O., Karnell, S., Laimio, A., Lehtinen, I., Myllymaa, T. & Vahtivaara J-M. 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätö ASPA.

Ikonen, L. 2016. Jos lastensuojelulla on asiaa – Joka kodin opas viranomaisasiointiin. . Kustannusliike vahtikoira.

Jantunen, E. 2010. Vertaistuki masentuneiden osallisuuden vahvistajana. Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila-Oikkonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi, 85-98.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: Bookwell Oy.

Keltikangas-Järsinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Juva: WS Bookwell Oy.

Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2018. Vanhemmuus ja kasvatus. Viitattu 28.8.2018. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/>

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Juva; Bookwell Oy.

Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro Oy.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Oy Finn Lectura Ab.

Silven, M. 2010. Varhainen vuorovaikutus, kognitio ja kielen kehitys: hermostoa kaikki tyynni. Teoksessa M. Silvén (toim.) Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 45-63.

Silvén M. & Kouvo A. 2010 Vuorovaikutus, varhainen kiintymyssuhde ja psyykinen hyvinvointi. Teoksessa M. Silvén (toim.) Varhaiset ihmissuhteet. polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 65-89.

Sinkkonen, J. & Korhonen L. 2015. Pulassa lapsen kanssa. Riika: Kustannus Oy Duodecim.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut. 2017. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 9.10.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>